

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ДОЛУЧЕННЯ ДО ВАКЦИНАЦІЇ В УКРАЇНІ

Кобко А.В., Черкашина А.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна
socpharm@nuph.edu.ua

Аптека є закладом охорони громадського здоров'я, який може з успіхом виконувати широке коло пов'язаних зі здоров'ям і спрямованих на підвищення якості життя населення завдань.

Вакцинація вважається одним із найбільших медичних досягнень сучасного світу. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, саме вакцинація, запобігаючи 20 хворобам, рятує щороку життя 2–3 млн. людей.

Європейською обсерваторією з політики і систем охорони здоров'я (*European Observatory on Health Systems and Policies*) зазначається, що обмеження можливості введення вакцини від грипу лише лікарями є істотним організаційним бар'єром для національних програм вакцинації.

Фармацевтичною групою Європейського союзу (*Pharmaceutical Group of the European Union*) у квітні 2018 р. було опубліковано документ із зазначенням кращих фармацевтичних практик. Серед послуг і видів діяльності, до яких залучені фармацевти по всій Європі, виокремили вакцинопрофілактику інфікування пневмококами, грипом, оперізуючим лишаєм, вірусом папіломи людини, а також під час подорожей.

З урахуванням актуальності обраної тематики **метою** нашої роботи став аналіз результатів пілотного проекту з вакцинації проти грипу в аптеках м. Києва та визначення чинників впливу на долучення до вакцинації.

Як відомо, грип є дуже заразним вірусним захворюванням з можливими серйозними ускладненнями і навіть смертю. Найкращий спосіб профілактики грипу — щорічна вакцинація. Особливо важливим щеплення є для тих осіб, які мають вищий ризик захворіти на грип через особливості професії, ті, які забезпечують життєдіяльність країни, а також представників груп ризику. До групи ризику входять вагітні жінки, діти до 5 років, люди похилого та старечого віку, а також особи з хронічними захворюваннями.

Рівень вакцинації в Україні залишається низьким: поза минулого сезону (2019–2020 рр.) проти грипу було вакциновано 238 079 осіб (0,6% населення). Лише 1,6% з 15,1 мільйона людей, які перебувають у групі ризику, були вакциновані і 12,8% з 379 000 медичних працівників.

За даними голови Національної технічної групи експертів із питань імунопрофілактики, питома вага вакцинованого від грипу населення складає приблизно 0,5% за останні роки. За неофіційною статистикою, тобто за кількістю доз вакцин, викуплених з аптек, можна говорити про 0,9% вакцинованих від грипу в Україні. З населенням близько 40 мільйонів, майже 1% є недостатнім для формування колективного імунітету.

З метою спрощення доступу українців до вакцинації від сезонного грипу та демонстрації готовності України до впровадження світових практик у сфері охорони здоров'я відбувся проект із вакцинації проти грипу в аптеках.

Проект проводився з 10 до 14 листопада включно в 5 аптеках Києва з 8:00 до 20:00. Уперше в Україні громадяни могли зробити щеплення від грипу безпосередньо в аптеці. Взяти участь у проекті могла кожна повнолітня особа за умови купівлі вакцини будь-якого виробника в аптеці і попереднього безкоштовного огляду лікаря на місці. За п'ять днів у п'яти аптеках Києва були вакциновані 1714 українців. За результатами проекту можна зробити висновок, що попит на щеплення поза межами лікувальних закладів в Україні є і він достатньо високий.

Міністерство охорони здоров'я підтримує сучасні ініціативи та працює над спрощенням процедури отримання вакцин в аптечних закладах (як у багатьох країнах світу). Наразі вносяться зміни до регламенту, зокрема до Положення про організацію і проведення профілактичних щеплень. Проектом наказу передбачається надання можливості фаховим молодшим бакалаврам, молодшим бакалаврам та бакалаврам проводити процедуру щеплення без участі лікаря. Також розглядається можливість надання права фармацевтам робити щеплення в аптеках.

Далі нами визначені фактори, які впливають на долучення до вакцинації. До основних чинників, які **сприяють вакцинації** можна віднести:

- високу обізнаність про захворювання і його наслідки;
- наявність наданих рекомендацій від працівника охорони здоров'я;
- наявність щеплення проти грипу у лікаря, що опікується пацієнтом.

До основних чинників, які **перешкоджають вакцинації** можна віднести:

- оцінку особистого ризику захворіти як низького, переконаність у міцному здоров'ї;
- негативне враження про ефективність вакцинації;
- побоювання щодо побічних ефектів;
- організаційні та фінансові бар'єри.

Щеплення від грипу у 2019 р. пропонували в аптеках у 40% європейських країн. Механізми оплати послуги вакцинації в аптеці у різних країнах відрізняються: від повного відшкодування (як у Британському національному плані імунізації проти грипу) до оплати за рахунок споживача послуги (Португалія).

Вакцинація проти грипу та інших інфекційних захворювань в аптеках європейських країн є ефективною складовою фармацевтичної діяльності й додатковою послугою, яка користується попитом.

Висновки. Беззаперечним є твердження, що фармацевти можуть поліпшити доступність і зручність вакцинації в якості додаткової послуги. У рамках пілотного проекту у п'яти аптеках Києва за п'ять днів були вакциновані 1714 українців, що свідчить про наявність попиту на щеплення поза межами лікувальних закладів в Україні. Серед чинників, що сприяють вакцинації, виділяють: обізнаність про наслідки захворювання і надання рекомендацій від працівника охорони здоров'я. Перешкоджають вакцинації переконаність у міцному здоров'ї та побоювання щодо побічних ефектів.